

9.	Hakemler: Sodiqov K. - TDŞU, "Klasik Filoloji" Bölümü Profesörü, Dr. Xolmonova Z.. – TaşDÖDEÜ "Dilbilimi Teorisi" Bölümü Başkanı, Profesör, Dr.
-----------	--

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

MUTAXASSISLIKNING NAZARIY MASALALARI
(TURK)

FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 200000 – San'at va gumanitar fanlar

Ta'lim sohasi: 230000 – Tillar

Mutaxassislik:

70230101 - Lingvistika (sharq tillari bo'yicha)

3. Çağdaş Türk Dili. Süer Eker. Grafiker yayınları
 4. Her Yönüyle Dil. Doğan Aksan. TDK yayınları

Yardımcı kaynaklar:

5. Мирзиёев Ш.М. Танкидий таҳлии, катый тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – хар бир раҳбар фаолиятинг кундалик коидаси бўлиши керак. – Т.: „ўзбекистон”, 2017.
6. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фарон, демократик Ўзбекистон давлатни биргалиқта барло этамиз. (Мы все вместе построим свободное, демократическое и процветающее государство Узбекистан).– Т.: „ўзбекистон”, 2016.-56 б.
7. Мирзиёев Ш.М. Конун устуворлиги ва инсон манфатларини таъминлаш – юрг тараккъети ва ҳалқ фарволонлигининг гарови. (Обеспечение верховенства закона и интересов человека – гарантия развития и благополучия народа).– Т.: „ўзбекистон”, 2017.- 48 б.
8. Мирзиёев Ш.М. Буюк келакатимизни мард ва олижаноб ҳалкимиз билан курамиз. – Т.: „ўзбекистон”, 2017.- 488 б.
9. Большой энциклопедический словарь. Языкоzнание. /Под ред. В.Н. Ярцевой./ М., 1990.
10. Türkiye Türkçesi Grameri. Zeynep Korkmaz. TDK yayınları
11. Söz Varlığı Yazım Anlatım Açısından Türkçedeki Gelişmeler. Hamza Zülfikar, TDK yayınları
- Internet kaynakları**
- 12.<http://www.rsl.ru>
 13.<http://www.msu.ru>
 14.<http://www.nlt.ru>
 15.http://el.tfi.uz/pdf/enncoq22_uzk.pdf
 16.http://el.tfi.uz/pdf/enncoq22_uzl.pdf
 17.<http://www.ziyonet.uz>
- 7.
- O'quv dasturi "Turk filologiyasi" kafedrasida ishlab chiqilgan va 20²¹ - yil "22" — 08 — dagi "1"-sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.
- O'quv dasturi Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Kengashining 20²¹ - yil "23" — 08 — dagi "1" -sonli bayoni bilan tasdiqlangan.
- Taşkent Devlet Şarkşunaslık Üniversitesi "Türk filolojisi" bölümü tarafından hazırlanmış ve onaylanmıştır.
8. Ders / modülden sorumlu:
 İmanova X. – Taskent Devlet Şarkşunaslık Üniversitesi "Türk filolojisi" bölümü, dots., PhD

	<p>3. Türk ağzlarının morfolojik olarak karşılaştırılması ve aralarındaki belirli özelliklerin belirlenmesi.</p> <p>4. Türk dilinde sözdizimsel ve biçimsel karşılaştırması.</p> <p>5. Büyükk Türkçeye-Rusça Sözlükten argo, argo, tabu ve örtmecce sözlükleri belirleyin ve toplayın.</p> <p>7. Modern Türk yazarlarının eserlerinden alıntı kelimelerin ve gramer formlarının toplanması ve analizi.</p> <p>Öğrenciler, bağımsız olarak hazırlayacak konularda bir makale hazırlamaya ve sunmaya teşvik edilir.</p>	
	<p>V.Bilim Dah Tez Konuları (TK)</p> <p>TK1 Çağdaş Türkçenin Tip Terminolojisi oluşumundaki ödüncleşmesi</p> <p>TK2 Türkiye Türkçesi teorik sorunları çözümü konusunda Türk Dil Kurumu'num Çalışmaları</p> <p>TK3 Türk bilim adamlarının dil terimleri sorunlarına yönelik araştırmaları</p> <p>TK4 Türkçe de Söz Dizimi ve yazım kuralları</p> <p>TK5 Türkçe Grameri teorik sorunları üzerine</p> <p>TK6 Türkiye Türkçesinde Parçalarüstü Ses Birimleri</p> <p>TK7 Türkoloji ve Dilbilimi</p>	
3.	<p>VI. ÖğrenmeÇıktıları / MeslekiYeterlilikler</p> <p>Yükseksıansmezunu sunları bilmelidir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ağızlar, ağızlar, ağızbiliminin temelkavramları, Türkağzibilimittarlığı, yoldaşılıkçıkeler hakkında <i>bilgi edimesi(bilgi);</i> • Türklehçelerinin temelfonetik, morfolojikvesözüyükelliğlerini bilmekvəkullanır; (beceri) • diyelektrikmetinlerin analizetme, metnindiyalektolojikçelliklerini bilmelerever tanımışsa həipolur. (yasi) 	
4.	<p>VII. Eğitimteknolojileriveyöntemleri:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dersler; • interaktifvakacılışmaları; • gruplarla çalışmak; • sunum yapmak; • bireyselprojeler; • Takımçalışmasivesavunuculuuprojeleri 	
5.	<p>VIII.Kredi alma şartları:</p> <p>günlük, ara kontrol formlarında görev ve ödevlerin tamamlanması, final kontrol üzerine yazılı çalışmaların başarılı bir şekilde sunulması.</p>	
6.	<p>Temel Kaynaklar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dil ve Toplum. Kamile İmer. Ankara: 1990 2. Toplum Dilbilimi. Gülcün Çolak. İstanbul: 2019 	

Ders / modül kodu	Öğrenim Yılı	Dönem	ECTS - Kredi
LMN104	2021-2022	1	4
Ders/modül türü	Öğrenim Dili Özbekçe/ Türkçe	Haftalık saat	4
Zorunlu			
	Sınıf dersleri (saat)	Toplam (saat)	
1. UZMANLIK ALANININ TEORİK SORUNLARI (TÜRKİYE TÜRKÇESİ)	60	60	120

I. Dersin İçeriği

2. Fen öğretiminin amacı, Türk dilinin teorik sorunlarını incelemektir. Teorik ve uygulamalı derslerde yıksek lisans öğrencileri ses bilimi, gramer, kelime türleri, söz dizimi, dialektikler ve lehçeler, edebi dilden farklılıklar, özellikleri, Türk dilinin ağız sözluğu, sözü konuşma ve kurgudaki rolleri hakkında bilgi edinirler. Aynı zamanda, uygunlamlı eğitim sırasında teorik sorunlarını rolünü, eserdeki ıslıup işlevlerini, ulusal rengin yaratılmasındaki rollerinin önemini anlayacaklardır.

Bilimin görevi, Türk dilbilgisi teorik sorunlarının dilbilgisi lisans öğrencilerine anlatım araclarından biri olduğunu ve ses bilimi, gramer, kelime türleri, söz dizimi, dialektikler ve lehçeler, edebi dil farklılıklar, özellikleri tanıtmak ve öğretmektedir. Türk dilinin teorik sorunlarınçesitli yönünden, küçük detaylara kadar inceleyerek anlatmak, herhangi bir tartışmalarda öğrencinin kendi bakış açısını belirtebilmektedir.

II. Ana teorik kısım (dersler)

III.I. Dersler aşağıdaki konular içерir:

Konu 1. Konuya giriş

"Uzmanlık alanının teorik sorunları" konusu ve amaçları. "Uzmanlık alanının teorik sorunları" kavramının dar ve geniş anımları. Türk dilinin teorik sorunlarını içeriği.Edebi dil ve yazı dil. Edebi dilin yazılı ve sözlü biçimleri.

Konu 2. Türk dili: türkoloji ve dilbilimi

Türk dili: türkoloji ve dilbilimi kavramları hakkında. İşbu kavramların dilbilgisi ve diğer filologî bilim dalları ile bağlı oldukları hakkında. Art zamanlı ve eş zamanlı yaklaşımlar. Türkoloji ve Şarkşinasılık.

Konu 3. Türkçenin sözlü ve yazılı bİşimleri konusu

Türk dili: konuşma dili ve yazı dili. Kendi aralarındaki etkileri. Karşılıklı anlaşılabiliılık. Konuşma dili: ağız ve şive. Yazı dili: edebiy til ve unining alanlardakullanımı. Dil ve usulular: edebi, gezete, bilimsel va rasmiy usulular

haqida.

söz dizimi. Yapısına göre cümlle çeşitleri. Anlam bakımından cümle çeşitleri. Cümle öğeleri. Esas öğe ve yardımcı öğe türleri.

Konu 4. Kültür dili olarak Türkiye Türkçesi.

Kültür dili termi konusunda. Türkiye Türkçesinin tarihi dönemleri ve aşamaları. Kültür dili olarak Türkiye Türkçesinin doğmasında önemli faktörler. Kültür dili olarak Türkiye Türkçesinin esası konusu.

Konu 5. Türk dilinin gramer böümleri

Kültür dili olarak Türkiye Türkçesinin gramer bütününde kendine özgü biçimler. Biçimbilgisi ve söz dizimi konusu. Kök, Gönde ve Ek türleri. Kelime türlerindeki bütünüm biçimi hakkında.

Konu 6. Fonoloji. Türk dili fonoloji diziminin genel tasnifi.

Türkiye Türkçesinde ses ve harf. Ünlüler ve Ünsüzler sırası. Ünlülerde göre genit ve dar; kalın ve ince; düz ve yuvarlak biçimler. Ünsüzler sırasına göre sürekli ve sürekli; sert ve yumuşaklık.

Konu 7. Türkçede se uyumu. Ses türemesi ve se düşmesi.

Ünlülere göre se uyumu. Büyüük ses uyumunu ve Küçük ses uyumunun kendine özgü kuralları. Ünsizler sırasına göre ses uyumu. 'Sessiz yumoşaması' ve 'Sessiz benzeşmesi'. Ses olayları konusu.

Konu 8. Biçim bilgisi. Kelime biçimini konusunda genel bilgi

Türkçenin biçim termi konusunda dilbilimcilerin görüşleri. Kelimelerdeki morfolojik değişiklikler. Kelimedede şekil değişimi; sadeleşme, yeniden yapım ve bileşik olma durumu.

Konu 9. Türkçede Kök ve Çeşitleri.

Türkiye Türkçesinde kök termini konusu. Ad kök, Fiji Kök ve ikili kök çeşitleri konusu. Türkiye Türkçesinin köklün kendine özgü biçimleri konusu. Bu konudaki türk dilbilimcilerinin görüşleri.

Konu 10. Türkiye Türkçesinin Yabancı dillerle ilişkileri

Türkiye Türkçesinde söz varlığı. Söz varlığı kaynakları. Türk dili tarihi boyunca ödüncleşme: batı ve doğu dillerinden ödüncleşme. Türkçenin başka dillerde verdikleri. Kelime yapımı ve türleri konusu.

Konu 11. Türkiye Türkçesinde Biçimbilimi ve teorik sorunları konusu

Konuşmanın en küçük anlamlı parçası (birimi) morf ve morfem. Morfem çeşitleri: Kök morfem ve ek morfem: onun çeşitleri. Gramer birimler ve kategoriler. Kelime Türleri.

Konu 12. Türkiye Türkçesinde Söz Dizimi

Türkiye Türkçesinde Söz Dizimi termi konusunda. Küçük söz dizimi ve büyük

Konu 13. Türkiye Türkçesinde Parçalarüstü Ses Birimleri

Türkiye Türkçesinde Parçalarüstü Ses Birimleri termi üzerinde görüşler. Vurgu ve çeşitleri; cümle vürgüsü, kelime vürgüsü ve kelime öbeği vürgusu. Oerde Ton ve Tonlama. Ullama ve Durak: Durgu konusu.

Konu 14. Türkiye Türkçesinde Yazım kuralları

Uzmanlık alanının teorik sorunları konulu dersin, amaçları ve görevi bakımından tekrar. Göüş alış verişinde bulunuma. Uzmanlık alanının teorik sorunları konulu dersin, amaçları ve görevini tartışma yaparak sonuçlama. Kuralları. Noktalama işaretleri. Kisaltmalar.

Konu 15. Konulara Genel Bir Bakış ve Sonuçlama

Uzmanlık alanının teorik sorunları konulu dersin, amaçları ve görevi bakımından tekrar. Göüş alış verişinde bulunuma. Uzmanlık alanının teorik sorunları konulu dersin, amaçları ve görevini tartışma yaparak sonuçlama.

III. Uygulamalı ders talimatları ve tavsiyeleri

Uygulamalı ders için aşağıdaki konular önerilir:

1. Konuya giriş
 2. Türk dili: türkoloji ve dilbilimi
 3. Türkçenin sözlü ve yazılı búşmaları konusu
 4. Kültür dili olarak Türkiye Türkçesi.
 5. Türk dilinin gramer böümleri
 6. Fonoloji. Türk dili fonoloji diziminin genel tasnifi.
 7. Türkçede se uyumu. Ses türemesi ve se düşmesi.
 8. Biçim bilgisi. Kelime biçimini konusunda genel bilgi
 9. Türkçede Kök ve Çeşitleri.
 10. Türkiye Türkçesinin Yabancı dillerle ilişkileri
 11. Türkiye Türkçesinde Biçimbilimi ve teorik sorunları konusu
 12. Türkiye Türkçesinde Söz Dizimi
 13. Türkiye Türkçesinde Parçalarüstü Ses Birimleri
 14. Türkiye Türkçesinde Biçimbilimi
 15. Konulara Genel Bir Bakış ve Sonuçlama
- Uygulamalı dersler, multimedya cihazlarıyla donatılmış bir oditoryuma akademik grup başına bir profesör tarafından yapılmalıdır. Dersler, uygun pedagojik ve bilgi teknolojileri kullanılarak aktif ve etkileşimli bir şekilde yürütülmelidir.

IV. Bağımsız çalışma

1. Türkçenin tipolojik özelliği konusunda
2. Türk dilbilimcileri eserlerinde batı dillerinden ödüncleşme.